

CRÍTQUES ARQUITECTURA

La residència d'estudiants del carrer Sancho d'Àvila. JOSÉ HEVIA

Un xamfrà geminat

La nova residència d'estudiants a l'encreuament del carrer Sancho d'Àvila amb l'avinguda Meridiana té dues torres de dotze plantes, més altes que la resta de l'edifici

PER XAVIER MONTEYS

S'ha enllestit una nova residència d'estudiants. Un llarg edifici amb un cos de cinc plantes i una torre de dotze al xamfrà, construït amb maó de color marró fosc, al carrer Sancho d'Àvila, tocant a l'avinguda Meridiana, allà on hi havia el vell tanatori. D'aquest edifici residencial podríem destacar-ne tres coses, tres característiques lligades entre si. Una és la grandària, especialment pel fet de tractar-se d'una illa de l'Eixample barceloní, tot i la seva posició fronterera que fa excepcional la trama Cerdà en aquest lloc de subsòl complex i topografies infraestructurals. Aquesta condició fa sens dubte que la fesomia de l'edifici destaquí més, atesa l'amplada d'aquest primer tram de l'avinguda Meridiana, que amplia la perspectiva, i el deixa exposat fent que el cos llarg sobre el carrer Sancho d'Àvila sigui més visible, pràcticament del tot, i que la torre pugui veure's a la distància, quasi sense esforç. Podríem dir que la seva grandària és perfectament proporcionada amb el seu emplaçament.

Aquesta qualitat està molt lligada a la seva factura, que és la segona cosa remarcable d'aquesta residència. El maó, per ell mateix repetitiu, creix en aquest cas. És un material de juntes i és explícit en el seu travat, visible una filada rere l'altra. Aquest material, especialment en l'actualitat, sovint s'utilitza com a simple parament, com a "textura", podríem dir, però aquí està emprat constructivament, fent les coses que esperem que faci aquest material manual per excel·lència. Això es pot apreciar en la façana i en la forma "elaborada" de les obertures. Aquí la finestra, el tancament del parament i l'estructura són conseqüència del material utilitzat segons el seu propi vocabulari. La finestra, vertical, de dos fulls batents, amb persianes de llambí i una barana simple de brèndoles verticals, dona escala al conjunt i parla per si sola de

la vocació "domèstica" de l'edifici, sembla dir: "Aquí hi viu gent". Cada finestra sembla amplificar-se amb les "filigranes" de les llindes esgronades dels tancaments, entre les línies d'imposta i les pilastres, que mostren la dimensió de les habitacions. Fins i tot quan dels paraments no tenen finestres, són iguals. Sembla haver-hi una cadència que pauta totes les façanes. És aquesta inquietud "clàssica" i la nul·la intenció en deixar-se portar per variacions originals, esquitxades per caprici, el que li atorga aquest aspecte sobri, ajudat pel maó de color fosc, aquí en el millor sentit de la paraula. Lluny dels tancaments de plafons metàl·lics o de materials sintètics i collats amb visos i grapes, aquí les façanes mostren en el seu escorç una vibració que feia temps que no vèiem en un edifici a Barcelona.

La tercera cosa està lligada a les dues anteriors, i és fruit del planejament d'aquella part de la ciutat i de la manera com regula la iteració de torres a les cantonades, semblant a la façana sud de la Diagonal entre la plaça de les Glòries i el mar, on els edificis tenen més alçada a la cantonada. En aquest cas, la cantonada és un xamfrà de l'Eixample, amb el cos que destaca per sobre el volum allargat de la residència i, curiosament, sembla dissoldre la seva condició de xamfrà, especialment la geometria que li és pròpia. Aquesta dissolució, que en realitat és una interpretació, rau en part en el fet de tractar-se d'un edifici "d'habitacions", en les quals la superfície, el lligam semàntic amb la finestra i la repetició, és decisiva a l'hora d'encaixar en la geometria del xamfrà, sempre difícil. Però el que probablement ajuda més a dissoldre la torre és l'acanaladura vertical que recorre les dotze plantes de la façana, un recurs lligat a la solució estructural per salvar la volta del metro al subsòl. Una incisió de forma triangular que paradoxalment fa desaparèixer el xamfrà, amb l'estratagema de doblar-lo en dos de més petits, i que el converteix en una torre geminada i esvelta.

OPINIÓ

MARGINALIA / JORDI LLOVET

Idealisme humanístic

Arran de la Primera Guerra Mundial, o Gran Guerra, les il·lusions que la humanitat s'havia fet sobre el seu progrés interminable i el progressiu benestar de les societats van patir un cop del qual, en realitat, Europa encara no s'ha refet: va ser l'escenari de la guerra i també el continent que posseïa el llegat més imponent de la tradició humanística, reblada a la seva història per tres esdeveniments de gran importància: l'Humanisme renaixentista, la Il·lustració i la Revolució Francesa.

Malgrat les conteses entre Prússia i França al llarg del segle XIX, Europa va viure una *belle époque* molt optimista: una època en què va semblar que s'havia aconseguit la "pau perpètua" anunciada per Kant un segle abans. Però el batzac va ser tan gran, i les conseqüències del Pacte de Versalles tan desastroses, que si després de la Primera Guerra ja es van alçar veus contra la degradació dels costums, la política, la moral i la cultura, durant o després de la Segona el pessimisme entre la classe intel·lectual va assolir un zenit que no ha estat igualat, entre altres raons a causa de la desaparició mateixa de la classe intel·lectual. Quedaven George Steiner i Nuccio Ordine, però van morir.

Els clams sobre aquesta degeneració —tan exagerada als nostres dies que Emilio Lledó projecta fer un llibre sobre el "degenerare humà"— van reflectir-se a *La muntanya màgica*, de Thomas Mann, a l'infau *La decadència d'Occident*, d'Oswald Spengler, a diversos llibres d'Alfred i Max Weber, a la novel·la gran de Robert Musil, a les reflexions polítiques de Paul Valéry, a les memòries d'Elias Canetti, o als debats promoguts per l'Institut Internacional de Coopération Intellectuelle, entre 1932 i 1938, amb el suport engrescat de la Societat de Nacions (amb volums monogràfics dedicats a Goethe, "L'avenir de l'esprit europeu", "La formació de l'home modern" o "Cap a un nou humanisme"), i, com a magnífic colofó, al gran llibre del suïcida Stefan Zweig, *El món d'ahir* (Quaderns Crema). Molt més tard, el tema va ser abordat en un llibre de Maria Zambrano, en un diàleg mantingut entre Eugenio Trias i Rafael Argullol (*El cansancio de Occidente*) o al llibre *Sin ánimo de lucro*, de Martha Nussbaum. I centenars de llibres més, articles, col·loquis i reunions, arreu: és un subgènere literari. Tot plegat, segurament, en el deixant de la filosofia pessimista de Nietzsche i de Schopenhauer, alba de l'era contemporània.

Com era d'esperar, ni la cultura ni l'espirit d'Europa van fer cap tomb a causa d'aquestes publicacions, ni el farà. La història sempre l'han mogut els homes d'acció, no els homes d'estudi. Ni tan sols la Revolució Francesa va ser fruit dels llibres de Rousseau, de l'Enciclopèdia de Diderot i D'Alembret o dels opuscles reganyosos de Voltaire. Això no vol dir que no hi hagi, encara, pensadors amoïnats pel destí que espera al nostre continent per culpa de l'auge de la tecnologia, el descrèdit de la paraula bella i bona, la puixança de la mentida i l'ascens imparabile de l'estupidesa, tema tan antic com el Cohèlet bíblic: "Infinitus est numerus stultorum". Erasme també se'n va adonar: llegireu amb profit el seu *Elogi de la ximpleria*.

En aquest marc s'inscriu el llibre que l'editorial Arcàdia acaba de portar a les llibreries:

Rob Riemen, *L'art d'esdevenir humà. Quatre estudis* (Barcelona, 2023). L'autor és el fundador i *spiritus mouens* d'un institut anomenat Nexus, amb seu a Amsterdam, ciutat oberta des de fa segles (van liquidar els germans De Witt, però no Spinoza) que es defineix com a "contrapès de la societat unidimensional basada en la tecnologia i els valor comercials", i dedicada a "fer accessible a una audiència general la cultura i la filosofia de l'existència propis de la tradició humanística europea". El propòsit no pot ser més noble, per molt ingenu que ens pugui semblar.

Ho diu Riemen en aquest llibre —que no s'equivoca en el diagnòstic de l'assumpte, però s'estalvia d'entrar en les solucions, llevat del cas obvi de l'educació, que considera arruïnada—: estem més desencantats que mai (això venia

Rob Riemen el 2022 a Madrid. ALFREDO MATILLA (CORDON PRESS)

Desapareixerà l'essència de l'humà; l'existència d'aquest gènere animal anirà tirant fins que no pugui respirar

d'un terme de Max Weber: *Entzauberung*); l'estupidesa ha guanyat un terreny que obligaria Flaubert a afegir dos o tres volums al seu *Bouvard i Pécuchet*; les noves tecnologies han estat molt útils en la ciència, però devastadores en les relacions humanes i la comprensió (o mera acció) lectora; el poder polític ja no es basa en l'enraonar dels sofistes i socràtics de Grècia, sinó en la mentida, la falòrnia i la farfolla, i la societat europea navega en frèvola barca.

Potser Jordi Gràcia anomenaria Riemen un "intel·lectual melancòlic", però sempre serà benvingut tot el que es pugui fer per subratllar que la humanitat podria caminar per viarans més pacífics, més il·lustrats i amb més pervivència. Al final d'*Els mots i les coses* Foucault ja insinuava que el concepte tradicional d'home (o dona) podria desaparèixer de l'horitzó de la cultura. De fet, només desaparèixerà l'essència de l'humà; l'existència d'aquest gènere animal anirà tirant fins que ja no es pugui respirar.